

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Agens De Rebus Ecclesiæ Sacris, & profanis, earumque usu, acquisitione,
conservatione, & alienatione

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

§. 8. De legatis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61834)

VIII. Caius hæres iubetur sub conditione, si absque liberis decedat, hæreditatem seio relinquere: idem postea in monasterio professionem edit, utri hæreditas cedet, Seio, an monasterio? Monasterium præferendum videtur, quòd filii loco succedat. *c. In presentia de probationibus.* Sed hoc fictione iuris nititur, ac proinde ultra casus in iure expressos extendi non debet. Igitur.

R. si ex adiunctis colligere probabiliter licet, mentem testatoris esse, ut substitutus monasterio præferatur, non monasterio, sed substituto cedent bona. Est autem sufficiens argumentum, si talia bona sint, quæ expediat, non venire in alienas manus, sed intra certam familiam permanere. Si verò compertum fuerit, deberi substituto, illis nihilominus monasterium fieri poterit, quamdiu professus vivit. Monasterium enim aliàs euiusmodi bonorum, & successione capax in omnia bona professi succedit. *Auth. Ingressi. C. de sacros. eccl.* Cum ergò professus habeat ius fruendi prædictis bonis ad dies vitæ suæ, eius loco monasterium accipiet, & utetur, donec vivere professus desinat. Si autem monasterium successione incapax est, statim peracta professione ad substitutum hæredem devenient. *Covar. c. 2. num. 6. de testam. Roderic. Tom. 2. Q. 80. artic. 1. Rolandin. de ult. volunt. Rubr. 23. num. 19.*

Sanchez l. 7. Moral. c. 3. Laym. l. 3.

rr. 5. c. 9. n. 7. Tholos l. 42. c. 30.

nn. 8. Reginald. l. 25. c. 52.

n. 628. & sequ.

§. VIII.

De Legatis.

I. Legatum est donatio quædam à defuncto relicta, & ab hærede præstanda. §. 1. *Inst. de legat. Sive eod. §. 4. n. 1.* Explico. Dicitur *Donatio*, sumendo latè pro quacunque datione gratuita, nõ quælibet tamen, sed rei particularis, quæ rationem hæreditatis non habeat: alioquin tota definitio fideicommissis universalibus conveniet. *A defuncto relicta* distinguitur 1. legatum à donatione mortis causa, quæ non ab hærede necessario præstanda est, sed ferè ab ipso donante traditur. Denique additur. *Ab hærede præstanda*, ut distinguat legatum ab hæredis directa institutione. Hæreditas enim non ab alio, sed ipso testatore immediatè accipitur. *Vvesenb. l. 30. ff. tr. 1. n. 3. Angelus V. Legatum. Armilla & alii summ. eod.* Hinc colligitur Legatum, & fideicommissum particulare re ipsa idem esse, & non nisi verbis differre. Quod mirum videri non debet hoc tempore, quo legata omnia particularibus fideicommissis exæquata sunt. *l. 1. in. Glo. ff. de legat. §. sed non usque Inst. eod. tr. Vvesenb. in ff. lo. cit. n. 9. Laym. l. 3. Tr. §. c. 30. n. 1.*

II. Aliud à legato *Prælegatum* est, inde sic nuncupatum, quòd hæredibus ultra, & præter hæreditatem legetur aliquid præcipuum, quod cohæredibus non communicetur, quodque etiam non accepta hæreditate retinere liceat, nisi contrarium testator voluerit. *l. filio pater. l. sed si non. l. quid ergo de legat. 1.* Hinc speciali iure constitutum est, ut hæres vulgari substitutione

facta.

facta, vel fideicommissio gravatus restituendo fideicommissum, retineat prælegatum suum, nisi illud quoque restitui testator præceperit. *I. Cum responso. C. de legat. Tholos. l. 42. c. 32. Boer. Decis. 280.*

III. Quatuor olim legatorum genera erant secundum totidem legandi modos, seu formulas, per vendicationem, damnationem, sinendi modum, & præceptionem. Per vendicationem his verbis, *Do lego, capito summo habeto.* Per damnationem, *Hæres meus damnas esto dare, dato, facito: hæredem meum dare iubeo.* Sinendi modo. *Hæres meus damnas esto sinere Titium sumere, illam rem habere.* Per præceptionem. *Titius illam rem præcipito, id est, ante partem capito.* Ita Veteres usque ad Iustiniani Imperat. ætatem, qui hæc formula sublati voluit unius generis legata esse, & mentem magis testantium, quam verba sequi. *S. sed olim Institut. de legatis, & ibi Schneidevvin. Mynsing. Vulceius, Soacius, & alii Interpretes.*

IV. Hoc tempore celebris est divisio legatorum in sacra, & profana, ad pias, & non pias causas: item simplicia seu pura, & conditionata. Sub pia causa continentur ecclesiæ, monasteria, hospitalia, pauperum necessitates, captivorum redemptio, desponsatio Virginum, viduarum subsidia, & similia his Christianæ charitatis opera, quæ communibus legum civilium vinculis non constringuntur, ut ex dicendis patebit. *Inschus Cons. 106.* Legatum purum etiam præsens appellatur, opponitur conditionali. Conditionis vel de præterito, vel de præsentis est,

& non suspendit legatum neque alium actum, cui adicitur, vel de futuro, eaque actum suspendit, & subinde impossibilis est. Quæ verò possibilis, alia est potestativa, in nostro scilicet arbitrio & potestata sita, alia casualis, alia ex his mixta. *Conditio item in diem certum, vel incertum affigitur. Quæ in certum diem legata sunt, puris & simplicibus annumerantur. Ac proinde quamvis ante illum diem peti non possint, ius tamen petendi ad hæredes legatarii transit, si post mortem testatoris ante illum diem decedat. I. si dies ff. Quando dies legat. & Palao Tr. 32. Disp. 1. pun. 12.* Cum legata in diem incertum relinquuntur, v. g. quando Caius ad pubertatem venerit, aut uxorem duxerit, tunc adiectio incerti diei, si fiat in commodum hæredis, & non solius legatarii habet vim conditionis pendentis in futurum, adeo quæ ad hæredes legatarii non transferunt, si ille moriatur ante diei eventum. *Tholos. l. cit. num. 48. Silo. Armilla V. Legatum. Sacer. eod. Cardin. Lugo lo. cit. Laym. l. 3. Tract. 5. c. 10. Snacius in d. si ead. res. Instit. de legat.*

V. Conditio impossibilis quocumque modo sive ex natura rei, sive ex dispositione iuris, aut de facto, pro nulla habetur tam in legatis, quam alia quacumque dispositione: nec quicquam obest *lex 1. lex si quæ ita, lex, que sub conditione ff. de condit. instit.* Ratio est favor ultimarum voluntatum, & livum fuga. Quis enim testatore mortuo mentis ipsius interpretes? *Excipe primo, nisi voluerit testator non nisi posita tali conditione voluntatem suam valere. Secundo*

nisi conditionem, quæ impossibilis est, putaverit esse possibilem. *Gomez. Tom. 1. c. 12. num. 62. Molina Disp. 206.* Aiqui tamen conditionem impossibilem de facto censuerunt viciate legatum, inter quos *Bart. & alii quidam apud Molinam.*

Vt conditio casualis, & mixta effectum habeat, satis est, si post testamentum, & mortem testatoris, vel illo adhuc vivo impleatur. *l. hac conditio ff. de condit. & demonstrat.* Idem erit, si ante testamentum evenerint, ipso ignorante: potestativa verò post mortem testatoris adimpleri debet; nisi fore non sit iterabilis, ut manumissio servi. *l. Si iam facta. §. ult. ff. de condit. & demonstrat.* Non præfixo tempore sufficet impleri ante mortem. Aliàs expedit, quancocys exequi. Pro conditione negativa V. gr. si non exieris patria, cum utque ad mortem porrigatur, cautio præstanda est, de restituendo, quancocunq; violari eam contigerit. Hæc cautio ab inventore suo Mutiana vocatur *l. hæres meus. ff. de condit.*

VI. Cuius hæreditas vel legatum relinquitur, si matrimonium contrahat, is verò spreto nuptiis religionem ingreditur, amittitne donationem? Non amittit ex benigna iuris interpretatione. Nam si in mentem venisset testatori de religione, probabile est, vel maxime donatorum fuisse. *Auth. de sanctiss. episc. §. sed & hac.* Quòd si testator expressis verbis ad nuptias alitroxit, standum erit illius dispositioni: quia fieri potest, ut ob speciales, & necessarias causas matrimonium anteposuerit. Idem dicendum, si alicui

100. aureos legarit, si nubat, 50. verò, si religionem intret: quia iustà ad id causa trahi potuit. Contrarium tamen quibusdam placet. *Molina D. 207. Vasq. c. 8. D. 6. §. 2. Roderic. II Q. 128. art. 1. Silo. V. Legatum §. 1. nu. 13. & V. Hæreditas §. 4. n. 13.*

VII. Condicio adiecta legatario, ut nullam religionem ingrediatur legatarius, pro non adiecta accipitur. *Primò* quidem, quia spirituale cõnubium æquiparari, imò præferri debet carnali. *Secundò* quia talis conditio directè à religiosa, & perfectà vita avocatur, per se autem, & directè ad matrimonium invitat. Dico *Directè* alia enim aliarum conditionum ratio est, si à religione indirectè, & per accidens avocant, per se autem, & directè ad matrimonium vocant. *Covar. II Var. c. 9 num. 10. Mol. lo cit. Em. Sa. V. Legatum n. 34. Tabiena V. Hæreditas. n. 18.*

VIII. Aliquando legatis, & fidei cõmissis causa adicitur, nunc vera, nunc falsa. Do, lego, 100. aureos, quia negotia mea curasti, quia per te ex manibus hostium ereptus sum: quid iuris in istis? *Solo. §. I. num. 16.* absolute pronunciat, nec demonstratione, nec causa falsa legatum vitari. Alii melius distinguunt. Vel error personæ causã dedit legato, vel non. Si nõ dedit, illa sum manet legatum, & per accidens se habet error. Si verò dedit, quemadmodum in aliis pactis & donationibus, sic etiam in legatis actum irritum reddit defectu voluntarii. Quòd demonstrationem attingit, quantumvis falsa, non nocet, si de persona legatarii aliunde certum sit, à testatore intentam fuisse. *V. gr. Lego 100. aureos Miloni, qui in longa*

longa platea habitat, legatum habebit, si-
ve in longa platea habitat, siue in alia. Si
vero non constat de persona, & demon-
stratio fiat circa qualitatem, quæ sit cau-
sa finalis, vel conditio sine qua non.
V. gr. quia est consanguineus meus, con-
cider omnino legatum propter eandem
causam, id est, defectum voluntarii. *Lugo*
Disp. 24. sect. 9. n. 257. Salas de legib. D. 20.
sect. 15. n. 121.

IX. In legatis piæ causæ error circa per-
sonam, locum, numerum, qualitatem,
& similia adiuncta non vitiat dispositio-
nem; quia illis vel mutatis, vel omnino
sublati satisfieri potest testantis volûntati.
Vnde sequitur 1. Si erratum fuerit in no-
mine, nihil obesse. 2. locum mutari posse,
ut si iusserit extrui Oratorium in loco
prohibito. 3. si non reperitur summa
100. V. gr. aureorum legata, capi posse
eam, quæ reperitur. 4. si desint pauperes,
ecclesiæ dandum, & vicissim, si ecclesia
non indigeat, pauperibus. 5. quando in-
certum est, ab episcopo, aliove prælato
decidi posse. *Franc. Marcus decif. 858. An-
gel. Silu. & alii summissi.*

X. Legatorum capaces sunt iidem, qui
hæredes esse possunt. *§. legari. Inst. de leg. i.*
Isti modo fraus & immoderatio ablit.
*Card. Lugo disp. 24. Sect. 7. Excipe 1. spu-
ritios, quibus à testamento, & legatorum
participatione exclusis alimenta congrua
debentur. l. l. cui ff. de alim. & cibariis
legatis. Excipe 2. FF. Minores, & Ca-
puccinos, qui testamenta reiciunt, & pia
legata admittunt. c. Exiit. §. ad hæc quia
fratrib. de verb. signif. in 6. Extrav. l. V.
Porro ut circa sepulturam. de Privileg. Vbi
tamen duo observanda sunt. Primò, ne le-*

gatum adeò pingue sit, ut vel relinqui in-
fraudem, vel nomine legati hæreditas re-
linqui videatur. *Clem. Exiit. §. Cupientes.*
de verb. signif. Roderic. 11. p. 127. Coton. in
Sum. Dian. V. Legatum. num. 4. Secundo,
ne conditio vel modus apponatur ipso-
rum instituto contrarius. V. gr. ne legetur
vinea, ut eam ipsi colant, & fructus per-
cipiant: vel pecunia, ut emantur vestes du-
plices, ornamenta super vacua, & similia.
De horris procreacione, & necessariis
victualibus alia ratio est. *Suarez. 4. de Re-
lig. l. 4. c. 9. Rod. l. cit. Sanchez. l. 7. Moral. c.*
17. Laym. l. 3. Tract. 5. c. 10. num. 4. §. 2.
dixi.

VI. Quod domos profectas Societatis
Iesu attinet, ut supra insinuatum est §. 5.
nu. 5. Iam pia legata, quàm hæreditates
admittunt eo modo qui in *Par. 6. Constit.*
c. 2. §. 5. præferbitur. Immobilia, & pa-
rum necessaria vendi poterunt. Neque ir-
ritam dispositionem, aut donationem
conditio impertinens facit, sed pro non
adiecta numeratur: contraria verò vitiat.
Præterea licet ex annuo reditu pro domo,
vel ecclesia actionem, & ius civile non ac-
quirat, hæres tamen in conscientia præ-
stare tenetur. Non enim prohibetur ea re-
cipere Societas, cum offeruntur, sed tan-
tùm per iuris actionem exigere, quando
negantur, aut differuntur. *Suarez. l. cit.*
Sanchez. l. 7. Moral. c. 27. Molina disp. 195.
Laym. l. 3. Tr. 5. c. 10. n. 6.

XII. Legari possunt, quæcunq; ad te-
statorem spectent, etiam sola Spe, & expe-
ctatione: iura quoque & actiones: imò res
alienæ ita ut hæres illa teneatur restituere.
§. Non solum. Instit. eod. l. Cum alienam. C.
de legat. Card. Lugo Disp. 4. §. 9. nu. 266.

Comitoli

Comitol. l. 7. q. 6. Idem dicendum, si res pro pignore obligata sit: illam namque hæres redimere tenetur, & legatario liberam dare. *§. sed et si institut. eo Tholos. l. 4. c. 32. Limura 1.* nisi testator ignorabat rem alienam esse, vel obligatam: aut si ex circumstantiis colligatur non legatum fuisse si scivisset. 2. nisi ipsius hæredis aliqua res legata sit. Tunc enim non nisi ipsi consignanda est, quamvis ad se pertinere testator existimaverit. *§. si rem ff. de leg. 1. l. Africanus. §. constat ff. de leg. l. cu in alienam C. de legat. Comit. l. 7. quest. 6. L. aym. l. 3. tract. 5. c. 10. n. 7. Silv. V. Legatum III n. 1. Em. Sa n. 30.*

XIII. Sitne eadem res numero, quam testator nominavit, præstanda legatario vel potius alia substitui, à multis sæpè petitum est *Resp.* Absolutè loquendo intentionem testatoris servandam esse cum nihil obstat, una omnium sententia est. Obstat verò interdum vel rei legatæ conditio, vel operis faciendi, vel importunitas temporis; in quibus casibus fieri commutatio potest, auctoritate Superiorum Papæ, Episcopi, vel alterius Prælati, quamvis in testamento addita esset clausula, nec in alium usum pecunia convertatur. Nam testatoris voluntas secundum jus commune interpretanda est, ut res magis valeat, quam pereat. *c. Abbate de verb. signif. Comitol. l. 7. q. 9. num. 2. Layman. l. 3. tract. 6. c. 11. Tuschus Concl. 113. & 114. Franc. Leo part. 2. c. 26. num. 48. Diana par. 2. tract. 17. resol. 26.* Hinc sequitur 1. si is, cui legatum est aliquid, ut trans mare peregrinetur, si via impedita sit, facturum satis, si ad alium similem locum vadat. 2. si quod modo fieri non potest, alio tempore videatur posse, differendum est

se, uti si pro necessitate belli sacri aliquid legatum fuerit. 3. si per errorem testator in circumstantiâ loci, vel modi defecerit, jubendo v. g. ut in loco aliàs prohibito templum extruatur, non legatum, sed locum mutandum esse. *Franc. Leo in thes. Eccles. par. 2. c. 26. num. 51. 4.* Si quid jure civili prohibitum legaverit testator, irritum fore, in prophanis, in sacris verò, cum ad pias causas disposita facta fuerit, quamvis resistere leges videantur, non idè inutilis erit voluntas testatoris, sed ad Ecclesiæ Prælatos judicium, & determinatio referetur. *Gloss. in V. Apostolica de relig. dom. Silv. V. Legatum IV. num. 11. Covarr. in c. Tua. de testam. Zerola part. 1. V. Legatum num. 2. Fran. Leo l. cit. Card. Lugo Disp. 24. sect. 13. Zypaus l. 3. Responsor. de testam. num. 1.*

XIV. Legatum deficit, seu caducum efficitur duobus potissimè modis. Primb propter defectum in testatore, & respicè, ut si rem non existentem nominet, existimans, revera superesse: vel ex illis aliquam quæ alienari non possunt, vel de qua si legat homini mortuo, quem tamen inter vivos esse credebatur. Secundo propter defectum legatarii, qui ante testatorem vitâ defungitur, vel efficitur servus pœnæ, vel ingrati animi argumentum præbet, testamentum inofficiosum vocans. *Papinianus §. meminisse ff. de inoff. testam.* Denique si inter ipsum & testatorem graves inimicitie nate fuerint, neque cessent: propter leves offensas autem non fiet caducum. *l. si inimicitia ff. de his. quib. ut indignis & c. Tholosan. l. 4. 2. synt. c. 33. Silv. V. Legatum I. num. 21. Roland. Rubrica §. num. 7. & seq. Schneidevvin. l. 2. Institut. tit. 21. Mynsing. ibidem.*

XV Dubium est, si debitor creditori suo legavit aliquid nihil exprimens, an censendum reliquisse ad solutionem debiti, an potius in favorem? Non cenſeo in favorem reliquisse, si ex lege, vel imperio debebat: si autem contractus voluntarius causa debiti fuit, cenſeri potest contrarium, legatum videlicet esse non animo compensandi, sed in favorem. *Arg. l. un. s. sciendum C. de rei ux. act. Tholosan. l. 42. Synagm. c. 32. nu. 21. Roland. Rubrica 8. nu. 28. Silv. s. 3. num. 12. Lugo D. 24. S. 10. n. 263. Cardin. Tuschus Concl. 141. Fachin. l. 3. c. 53.*

XVI. Denique legatorum effectus est domini translatio, quam testatoris voluntate statim consequitur legatarius etiam iacente hereditate: possessionem vero non per se, & propria auctoritate adire permittitur. Pro remedio habet actionem ex quasi contractu, hypothecariam & rei vindicationem; idque demum post hereditatem aditam. *V. Azo in sum. l. 6 s. 38. Treutlerum in Par. 2. Disp. 13. nu. 7. Vvesenbec. l. 30 ff. tit. 1. num. 8. Melonium Tit. 39. num. 22. Bronhorst Centur. 3. Asser. 63.*

§. IX.

De executione Testamenti.

I. Executorum duo genera sunt. Universales, & particulares. Particulares voco, cum quis haeres institutus est, vel ab intestato succedit, & constituitur aliquis, qui executioni mandet voluntatem testatoris. Universalis est, cum praeter animam defuncti nullus in particulari haeres nominatur, sed constituitur aliquis, qui

voluntatem defuncti exequatur. *Ex gr. Titius ad pias causas testatur, heredem instituit vel propriam animam, vel pauperes, aut captivos redimendos, non designando certum numerum, aut conditionem pauperum: huic proposito exequendo qui a testatore praeficiuntur, executores universales appellantur. Quod autem Vulgò Testamentarii nominentur, fieri pessimo errore Oldendorp in Lexico ait, immemor illius, quod lex & norma loquendi consuetudo est. Molina D. 247. Barb. in c. Cum tibi de testam. nu. 3. Silv. V. Testam. s. 11. n. 1.*

II. Executio testamenti per se ad heredem pertinet, ubi alius designatus non est: quam ob causam alii executores loco heredis esse censentur. *c. Nos quidem. c. si heredes de testam.* His etiam deficientibus Magistratus dat, qui ideo *Dativi* vocantur. *l. Solent Iudices. s. 1. de alim. & cibariis legatis.* Pro legatis ad redimendos captivos, item relictis in alimenta pauperum, & eleemosynas episcopos. *Auth. de ecclesiast. titul. s. si quis autem executores constituit.* De qua re loci consuetudo inspicienda *Abb. in c. Nos quidem. h. t. Covarr. de testam. c. 3 n. 11. Zerola Par. 2. n. 2. Mol. cit. Layman l. 3. tr. 6. c. 11. Tanner 3. Disp. 4. Q. 8. n. 320.*

III. Pro executoribus a testatore nominati possunt, unus aut plures pro libitu, clerici, laici, & mixtim, masculi, feminae, religiosi quoque specialibus statutis non prohibiti. *c. Nos quidem c. Tua nobis. c. Iohannes. de testament. l. a filio ff. de alim. leg.* quia ultima voluntatis cura, & executio piis operibus annumeratur. Quoad religiosos limitandum monet *Silvester*, exequi posse, si a Superioribus suis licentiam habeant: